

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 447/2023-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej Mgr. Zuzanou Jedličkovou, advokátkou, Royova 9, Piešťany, proti postupu Okresného súdu Trnava, pôvodne Okresného súdu Piešťany, v konaní sp. zn. PN-14C/43/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Trnava v konaní sp. zn. PN-14C/43/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Trnava **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. PN-14C/43/2017 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **1 500 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Trnava **p o v i n n ý** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.
4. Okresný súd Trnava **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **442,38 eur** a zaplatiť ich jej právnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 15. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v civilnom spore s tým, že okresnému súdu bude prikázané konať bez zbytočných prieťahov a jej bude priznané finančné zadost'učinenie 10 000 eur.

II.

2. Sťažovateľka sa prostredníctvom advokáta, ktorý jej bol ustanovený Centrom právnej pomoci, žalobou z júla 2017 na Okresnom súde Piešťany, z ktorého výkon súdnictva od 1. júna 2023 prešiel na Okresný súd Trnava, od žalovaného domáha vydania hnutelných vecí. Žalovaný sa k žalobe vyjadril v septembri 2017. Po doručení vyjadrenia sťažovateľky v novembri 2017 sťažovateľka podaním z júna 2018 žiadala okresný súd o nariadenie pojednávania. Na prvom pojednávaní v marci 2019 okresný súd vyslovil, že žaloba má vady, na odstránenie ktorých sťažovateľku vyzval uznesením z apríla 2019. Sťažovateľka žalobu ešte v tento mesiac doplnila. Okresný súd na pojednávaní v júli 2019 akceptoval žiadosť sťažovateľky na odročenie pojednávania a na pojednávaní v októbri 2019 žalobu sčasti odmietol, pripustil jej zmenu a nepripustil zmenu urobenú elektronickým podaním sťažovateľky. Uznesenie bolo sťažovateľke doručené v januári 2020. Ďalej tak okresný súd konal o vydanie rôznych hnutelných vecí: niekoľkých kusov nábytku a iných vecí ako deka, kolieskové korčule, diaľkový ovládač, keramické nože a pod.

3. Pojednávanie nariadené na marec 2020 bolo pre pandémiu zrušené. Ďalšie pojednávanie bolo nariadené na október 2020, no pre nedostavenie sa advokátky žalovaného z dôvodu jej choroby bolo odročené na február 2021. Už predtým nebolo vyhovené žiadosti sťažovateľky o skorší termín pojednávania. Ďalšie pojednávanie nariadené na február 2021 bolo odročené pre pandémiu. Na pojednávaní v septembri 2021 bolo vykonané dokazovanie. Pojednávanie bolo pre účely doplnenia dokazovania odročené na január 2022, no bolo odročené pre pracovné povinnosti sudkyne na máj 2022. I toto pojednávanie však bolo odročené pre preloženie sudkyne, ku ktorému však došlo až v júni 2022. Vec bola pridelená inému sudcovi. V auguste 2022 sťažovateľka žiadala o nariadenie pojednávania, na čo jej súd oznámil, že vec bude možné prejednať až po skončení mimoriadnej situácie. S tým sťažovateľka nesúhlasila a podala sťažnosť predsedovi súdu. S jeho odpoveďou nebola spokojná a žiadala ho o jasnú odpoveď, či postupom súdu došlo k prieťahom. Až predseda krajského súdu sťažovateľke v apríli 2023 oznámil, že jej sťažnosť považuje za opodstatnenú a na sudcu okresného súdu bol podaný disciplinárny návrh. V júli 2023 bola vec pridelená novej sudkyňi, ktorá v septembri 2023 nariadila termín pojednávania na 27. október 2023.

III.

4. Po opise priebehu konania sťažovateľka cituje z rozhodnutí ústavného súdu a následne uvádza, že jej vec je bežná, no šesťročné konanie, hoc aj čiastočne v čase pandémie, je neprijateľné. Zvýrazňuje, že prvé pojednávanie bolo nariadené až po 20 mesiacoch od začatia konania. Okrem toho súd nekoná ani po skončení pandémie, a to napriek tomu, že na prieťahy v konaní sa sťažovala predsedovi súdu. Priznanie finančného zadost'učinenia odôvodňuje tým, že jej právna pozícia v spore sa plynutím času zhoršuje a rovnako klesá hodnota vecí, o ktoré sa súdi.

5. Okresný súd zvýraznil, že vec je pridelená už štvrtej sudkyňi. Vec považuje za skutkovo zložitú, keďže sťažovateľka sa domáha vydania viacerých hnutelných vecí, ku ktorým jednotlivo navrhuje vykonať výsluchy svedkov. Zdôraznil, že museli byť odstraňované vady žaloby a postup súdu spomalila aj pandémia. Inak vo veci postupoval bez prieťahov okrem toho, že vo veci vôbec

nekonal sudca v období od júna 2022 do júla 2023, keďže bol presvedčený, že nariadeniu pojednávania bráni mimoriadna situácia. Okresný súd uviedol, že ústavná sťažnosť je čiastočne dôvodná, no žiadané finančné zadostučinenie je vzhľadom na okolnosti veci neprimerané.

IV.

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Prihliada sa aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

7. Čo sa týka kritéria právnej a skutkovej zložitosti, treba uviesť, že okresný súd rieši bežný civilný spor o vydanie hnutelných vecí, ktorý sa nevyznačuje právnou náročnosťou. Možno však súhlasiť s tým, že ide o spor poznamenaný vyššou mierou skutkovej náročnosti, keďže jeho predmetom je vydanie rôznych spotrebných hnutelných vecí. Čo sa týka procesných úkonov sťažovateľky, treba uviesť, že ňou podaná žaloba vykazovala vady, ktorých odstránenie si vyžiadalo výzvu súdu a následné procesné rozhodnutie. Nemožno identifikovať osobitný význam sporu, keďže sťažovateľka sa domáha vydania hnutelných vecí, u ktorých nemožno identifikovať vyššiu hodnotu a osobitný význam pre sťažovateľku.

8. Rozhodujúcou okolnosťou, ktorá viedla k tomu, že spor nie je po viac ako šiestich rokoch od jeho začatia skončený, je postup okresného súdu. Okresný súd prvé pojednávanie nariadil až po uplynutí viac ako roka a pol od podania žaloby, a to v stave, keď bolo zrejmé, že treba odstrániť vady žaloby. V podstate prvé pojednávanie, na ktorom mohlo dôjsť k vykonaniu dokazovania, a teda k vecnému prejednaniu obžaloby, bolo nariadené až na marec 2020, teda viac ako dva a pol roka od podania žaloby. Takýto následok bol spôsobený nesústreďením postupom okresného súdu, ktorý vady žaloby neodstraňoval zákonom predpokladaným spôsobom, teda bezprostredne po jej doručení, ale až po doručení vzájomných písomných vyjadrení strán. Ďalší priebeh sporu bol nepochybne poznamenaný pandemiou, no i tak treba uviesť, že v priebehu dvoch rokov 2020 až 2021 bolo vykonané len jedno pojednávanie, hoci aj v tomto čase boli viacmesačné obdobia, v ktorých pandemický stav vykonaniu pojednávania nebránil. Na ťarchu okresného súdu treba počítať aj odročenia dvoch pojednávanií nariadených v priebehu prvej polovice roka 2022, ktoré boli spôsobené okolnosťami na strane sudkyne.

9. Celkom nečinný bol okresný súd od polovice roka 2022 až do polovice roka 2023, čo bolo spôsobené celkom mylnou a ústavnému súdu už známou právnou úvahou jeho sudcu. Treba len zopakovať, že argumentácia, ktorá vychádza z dôvodovej správy k § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 62/2020 Z. z.“), v ktorej sa uvádza, že pojednávanie v čase mimoriadnej situácie treba obmedziť na nevyhnutné minimum a vykonať ho, len ak hrozí nenávratná škoda alebo iný vážny neodvratný zásah. Právny stav mimoriadnej situácie a nevyhnutnosť nariadenia pojednávania možno správne interpretovať vždy len s ohľadom na konkrétny stav pandémie a možnosti ochrany pred šírením nákazy. Ak aj právny stav

mimoriadnej situácie osobitne neobmedzuje bežný život, nie je dôvod na to, aby bol vyvodený z pojmu nevyhnutný rozsah v § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. taký záver, ktorý by mal viesť k obmedzovaniu výkonu súdneho pojednávania ako bežnej ľudskej činnosti. Sudcom okresného súdu podsúvaný výklad právnej normy, ktorý nesprávne nadväzuje na dôvodovú správu vytvorenú v čase najväčšieho ohrozenia pandémie, nezohľadňuje jej účel, ktorý spočíva v obmedzení súdnych pojednávanií v nadväznosti na iné opatrenia, ktoré majú zabrániť šíreniu nákazy. Výklad právnych noriem nemožno izolovať nielen od ich účelu, ale ani od bežného života. Práve takýto výklad právnickými zaklínadlami prispieva k odcudzeniu slovenského súdnictva od bežného života a zdravého rozumu.

10. Okresný súd nepostupoval v konaní v intenciách čo najrýchlejšieho a efektívneho ukončenia sporu. Šesť rokov trvajúce konanie o nároku sťažovateľky na vydanie hnutelných vecí bez právoplatného ukončenia nie je ústavnoprávne akceptovateľné. Preto ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavnej sťažnosti vyhovel a vyslovil, že postupom okresného súdu bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a obsahovo zhodné právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej dobe. Vzhľadom na to, že v konaní nebolo do nálezú ústavného súdu rozhodnuté, bolo podľa čl. 127 ods. 2 ústavy okresnému súdu prikázané, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov.

11. Konanie na okresnom súde začalo ešte v roku 2016, pričom doteraz nie je o žalobe rozhodnuté. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Tak je tomu aj v tomto prípade. S prihliadnutím na celkovú dĺžku konania na okresnom súde, význam sporu pre sťažovateľku a postup súdu, osobitne jeho iracionálnu nečinnosť v poslednom roku, bolo sťažovateľke podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané finančné zadosťučinenie 1 500 eur s tým, že vo zvyšku jej návrhu nebolo vyhovené.

V.

12. Zistené porušenie základných práv sťažovateľky odôvodňuje to, aby jej okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úplne nahradil trovy konania, ktoré vznikli zastúpením advokátom. Výška náhrady bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina priemernej mzdy za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľka má nárok na náhradu za dva úkony právnej služby v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti 2 x 208,67 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 12,52 eur) predstavuje 442,38 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. októbra 2023

Robert Šorl
predseda senátu